

Harm Tilman (<https://harmitilman.nl/>)

over Architectuur en Stedenbouw

Open Oproep voor Nederland?

Met de Open Oproep geeft de Vlaamse overheid vorm aan haar publieke opdrachtgeverschap. In Antwerpen is een dubbeltentoonstelling over prijsvragen te zien. Marc Dubois ging kijken en vraagt zich af wanneer Nederland met een Open Oproep komt.

Auteur Marc Dubois

OMA, Zeebrugge Sea Terminal, prijsvraagontwerp 1988

“Deze vorm van mededinging is zodanig dat hij zich opdringt aan iedere onpartijdige geest hij verzekert, inderdaad, de juiste verdeling der werken van openbaar nut onder alle architecten en ingenieurs. Hij laat daarenboven aan kunstenaars en technici met vooruitstrevende strekking toe, zich vrij uit te spreken.”

Deze passage komt niet uit het voorwoord van de dubbelexpositie in deSingel, maar is een bedenking van de Vlaamse architect Huib Hoste uit 1933 in zijn tijdschrift OPBOUWEN en dit naar aanleiding van de beslissing in Zwitserland om bij wet architectuurwedstrijden uit te

schrijven voor alle bouwwerken, die met gemeenschapsgeld worden uitgevoerd.

Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>)

Vlaams tweeluik er Architectuur en Stedenbouw

De expositie in deSingel bestaat uit een tweeluik. Het Vlaams Architectuurinstituut (VAI) presenteert een selectie van competities van vóór 2000 onder de titel ‘Coming of Age’. Gelijktijdig geeft de equipe van de Vlaams Bouwmeester een overzicht van 20 jaar architectuur in publieke opdracht via de formule van de Open Oproep.

In de jaren zestig en zeventig waren er nauwelijks architectuurwedstrijden in Vlaanderen. Projecten werd toegekend aan architecten met een uitgesproken politieke kleur, behorende tot de maatschappelijke zuilen van socialisten, liberalen en katholieken. Grote projecten zoals spoorwegstations, gevangenissen en gerechtsgebouwen waren opdrachten van de Federale Overheid. Zij werden ontworpen door ambtenaren van de Regie der Gebouwen die ook grotere projecten doorschoven naar ontwerpers met een partijbinding.

Daarin kwam geleidelijk verbetering toen de toenmalige minister van Justitie Stefaan De Clerck besloot dat de toekenning voor twee nieuwe grote Justitiegebouwen via de procedure van een wedstrijd moest gebeuren. In Gent won de equipe Stéphane Beel & Lieven Achtergael. Voor Antwerpen viel de keuze op de recent overleden Richard Rogers. Het gebouw heeft een expressieve dakvorm, voor de Antwerpenaars het “vlinderpaleis”.

Tien sleutelprojecten

Voor ‘Coming of Age’ is een selectie gemaakt van tien voorbeelden die tevens sleutelprojecten waren en waarbij de initiatiefnemers erg verschillende uitgangspunten hadden. De driejaarlijkse prijsvraag Paul Bonduelle van de Academie is één van de oudere onderscheidingen waarbij een thema wordt vooropgesteld. In 1983 koos de jury voor een stedelijke leegte nabij het Brussels Centraal Station. Een inzending van vier jonge architecten werd opgemerkt voor dit Europakruispunt en betekende het begin van hun loopbaan: Stéphane Beel, Xaveer De Geyter, Arjan Karssenbergh en Willem-Jan Neutelings.

In 1988 inviteerde Brugge, met als “adviseur” Geert Bekaert, een aantal ontwerpers om ideeën te bekomen voor een Sea Trade Center in de haven van Zeebrugge. Rem Koolhaas maakte een gebouw in de vorm van een meerpaal. Het is één van de meest iconische projecten in het oeuvre van OMA. Toen de beslissing viel om de Kanaaltunnel te bouwen, verdween het project in de archiefdozen. Dezelfde stad organiseerde in 1998 een wedstrijd voor een Concertgebouw met de

keuze voor het voorstel van Robbrecht & Daem Architecten. Deze equipe, samen met Van Hee, Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>) won in 2000 de wedstrijd voor de Gentse Centrumpleinen. De inhuldiging gebeurde pas in 2012 na een parcours met veel hindernissen.

Pijsvraag voor het Museum aan de Stroom, Antwerpen 1999-2000 Beeld Marc Dubois

Internationale prijsvraag voor Hoog Kortrijk, 1990 Beeld Marc Dubois

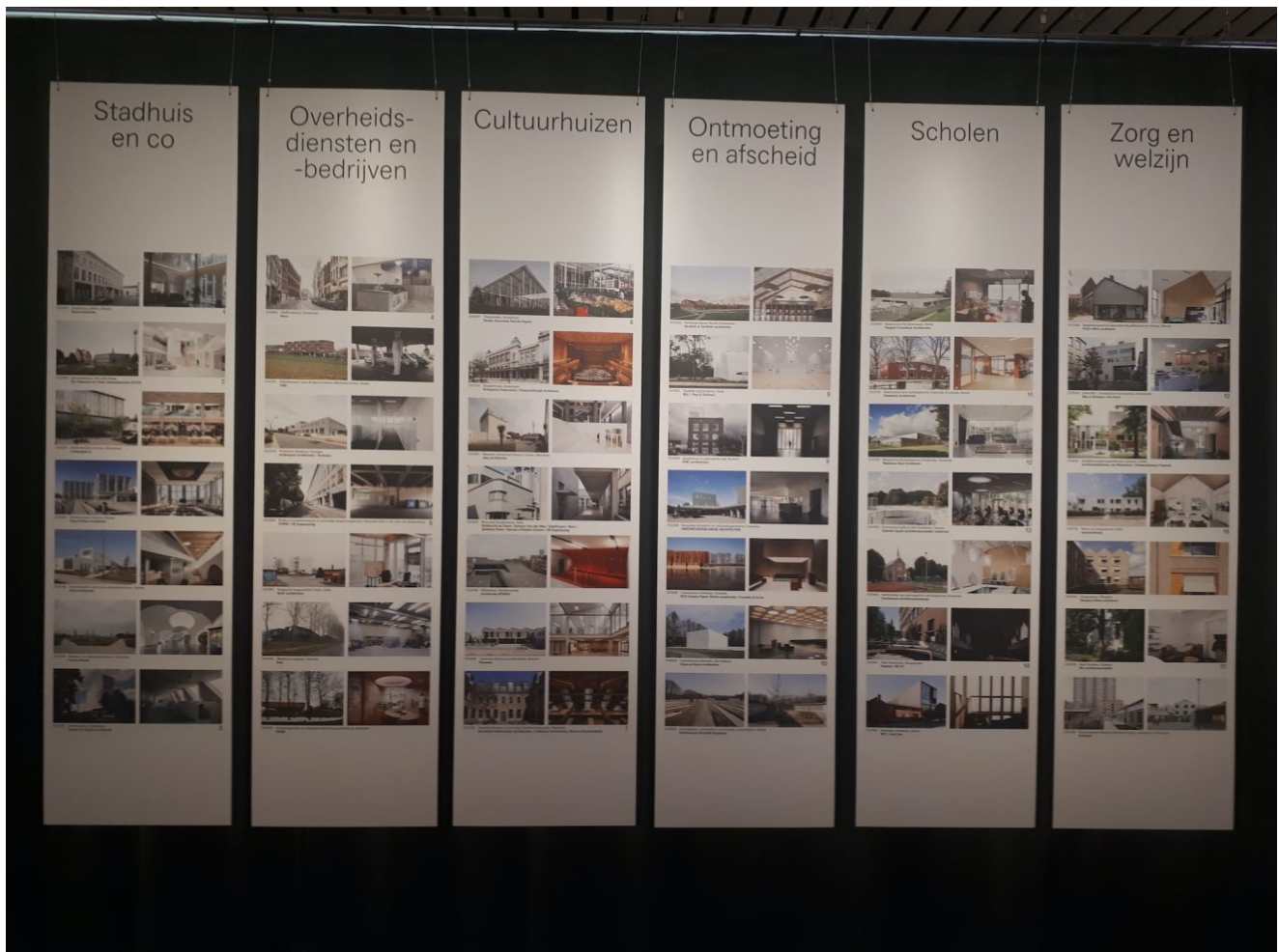
Voor Antwerpen wordt ingegaan op de wedstrijden 'Stad aan de Stroom' (1989-1990) en het MAS (1999-2000). Met veel video's worden de projecten voor Hoog Kortrijk getoond (1990) met de uiteindelijke keuze van Bernardo Secchi & Paolo Viganò. Ook het VAC (Vlaams Administratief Centrum) in Hasselt (1996-1997) en de Beursschouwburg Brussel (1997-1998) zijn het resultaat van een competitie.

Naar aanleiding van de expositie 'Jonge Architecten' in België in deSingel in 1988 werd een open brief gericht aan politici. Deze was ondertekend door 28 jonge architecten met de eis voor een ommekeer in de opdrachttoekenning. Voor het Belgisch paviljoen Sevilla 1992 kwam uiteindelijk een wedstrijd die werd gewonnen door Driesen, Meersman & Thomaes (DMT). Voor de expositie in Milaan 2015 gaf de overheid de opdracht aan de bouwfirma Besix. Dit mediocre project werd doorverkocht en staat nu te prijken op de Citadelle van Namen, een schaamteloze operatie.

Open Oproep in een veranderende bouwcultuur

In 1999 kreeg Vlaanderen zijn eerste Bouwmeester met de persoon van bOb Van Reeth. Zijn grootste verdienste was het introduceren van de Open Oproep, een formule om tot een interessante architectenkeuze te komen. ^{over Architectuur en Stedenbouw} Op de website van de Vlaams Bouwmeester kan men alle details vinden van deze procedure. In 2019 bestond het bouwmeesterschap twintig jaar en om dit te vieren organiseerde het Team Vlaams Bouwmeester een reizende tentoonstelling over zijn best gekende instrument: de Open Oproep.

Na presentaties in onder meer Gent, Brussel, Hasselt en Kortrijk brengt het Vlaams Architectuurinstituut de tentoonstelling in een herwerkte en uitgebreide versie naar het foyer van de Singel met als curatoren Maarten Liefoghe en Maarten Van Den Driessche. Deze heren interviewden de huidige Bouwmeester Erik Wieërs en die legt aan de bezoeker helder uit wat de ambities zijn van deze formule. Met foto's, een gordijnkaart, een Wunderkammer en met interviews wordt een status questionis gebracht.

Selectie van Open Oproepen Beeld Marc Dubois

Niet alles verloopt rimpelloos. Een aantal Open Oproepen werden geannuleerd door de opdrachtgever om diverse redenen. Het is niet de Vlaams Bouwmeester die de keuze maakt, wel de opdrachtgever. Ook na een definitieve toewijzing zijn ontsporingen mogelijk, zelfs met een

volledig bestek klaar dossier. Het ontwerp van het VRT omroepgebouw werd eenzijdig door de **Harm Tilman** (<https://harmtilman.nl/>) opdrachtgever geamintueerd en er werd een nieuwe wedstrijd georganiseerd met een PPS formule.

over Architectuur en Stedenbouw

Wanneer komt de Nederlandse versie van de Open Oproep?

De Vlaams Bouwmeester heeft de handen vol met besturen te adviseren en met het organiseren van deze selectiewijze. Het is duidelijk dat het niveau van de bouwproductie aanzienlijk is verhoogd in Vlaanderen en dat jonge bureaus kunnen doorgroeien, zoals URA Yves Malysse Kiki Verbeeck die nu hun werk presenteren in BOZAR. Met grote belangstelling kijkt men naar deze ontwikkeling in Vlaanderen. Verschillende Nederlandse bureaus kregen een invitatie om deel te nemen waarvan ook een aantal konden bouwen, zoals KAAN uit Rotterdam met twee crematoria.

De vraag bij verschillende Vlaamse architecten is waarom er geen invitaties komen voor hen uit Nederland. Het antwoord is dat men daar geen dergelijk instrument heeft en dat men ongeveer alles via de markt laat gebeuren. Voor alle duidelijkheid, de Vlaams Bouwmeester bouwt niet maar ondersteunt gemeenten, steden en zelfs intercommunales vanuit de visie dat deze procedure de kwaliteitsverhoging stimuleert, wat de vrije markt niet kan bieden. Zo is de Vlaams Bouwmeester in staat op een transparante manier en met internationaal bereik een ontwerpteam aan te stellen voor de projecten.

Men vergeet maar al te vaak dat de financiering van overheidsprojecten met geld van de burger tot stand komt, via diverse constructies zoals langlopende huurovereenkomsten tussen opdrachtgever (wordt gedegradeerd tot huurder) en ontwikkelaar. Het is dan ook logisch dat de overheid enige richting kan geven bij de keuze van een project. Via de Open Oproep hebben jonge bureaus in Vlaanderen een doorstart kunnen maken en die worden nu internationaal gewaardeerd. De tendens naar Publiek-Private samenwerking (PPS) neemt op dit moment toe in Vlaanderen, zeker bij grotere opdrachten. De opdracht van de Vlaams Bouwmeester blijft belangrijk bij deze PPS projecten omdat men met de opgedane expertise aan de kant staat van de opdrachtgever en niet aan deze van de ontwikkelaar.

Bezoekers krijgen inzicht in de methodiek die de Vlaams Bouwmeester hanteert. Via de website van de Vlaams Bouwmeester valt te ontdekken wat deze formule reeds opleverde. Op twintig jaar is het een groot archief geworden. Gebouwen presenteren in een tentoonstelling is niet

gemakkelijk wedstrijden zijn nog complexer om over te brengen. Daarom zijn twee goedgekeurde publiekstolders ter beschikking om de projecten te duiden.

Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>)

over Architectuur en Stedenbouw

Marc Dubois

Dubbeltentoonstelling

De tentoonstellingen 'Open Oproep. 20 jaar architectuur in publieke opdracht' en 'Coming of Age. Architectuurwedstrijden in Vlaanderen en Brussel' zijn tot 17 april 2022 te zien in De Singel te Antwerpen.

Ter gelegenheid van de dubbeltentoonstelling in Antwerpen verschenen twee publicaties. 'Meer dan een wedstrijd' behandelt de evolutie van de publieke bouwcultuur in Vlaanderen, en de rol van de Open Oproep hierin. In de publicatie 'Celebrating Public Architecture' (uitgave Jovis, Berlijn) houdt de Duitse architectuurcriticus Florian Heilmeyer de gebouwde resultaten van de Open Oproep tegen het licht.

De tentoonstelling 'Solid Senses', gewijd aan het werk van Brusselse architectenbureau URA Yves Malysse Kiki Verbeeck, vindt tot 16 januari 2022 plaats in BOZAR/Paleis voor Schone Kunsten.

[OVER DEZE WEBSITE \(HTTPS://HARMTILMAN.NL/OVER-DEZE-WEBSITE/\)](https://harmtilman.nl/over-deze-website/)

[OVER HARM TILMAN \(HTTPS://HARMTILMAN.NL/OVER-MIJ/\)](https://harmtilman.nl/over-mij/)

[CONTACT](#)

Nieuwste publicaties

Het nieuwe zwart – Bespreking van Goth. Designing Darkness in Den Bosch
(<https://harmtilman.nl/blog/het-nieuwe-zwart-bespreking-van-goth-designing-darkness-in-den-bosch/>)

Solide en lichtvoetig – Woningbouw Koraal in Heerhugowaard door Mateo architectuur
(<https://harmtilman.nl/blog/solide-en-lichtvoetig-woningbouw-koraal-in-heerhugowaard-door-mateo-architectuur/>)

Wonen in een luchtballon – Het pneumatisch woonhuis in Humbeek door A.J. Lode Janssens (<https://harmtilman.nl/blog/wonen-in-een-luchtballon-het-pneumatisch-woonhuis-in-humbeek-door-a-j-lode-janssens/>)

Nieuwsbrief

Schrijf je in voor mijn Nieuwsbrief en ontvang regelmatig updates over interessante onderwerpen.

Ik heb het privacybeleid gelezen en ga daarmee akkoord

Abonneren!

(Lees hier het privacybeleid (<https://harmtilman.nl/privacybeleid/>))

Zoek

Artikel-archief

februari 2022 (<https://harmtilman.nl/2022/02/>)

januari 2022 (<https://harmtilman.nl/2022/01/>)

december 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/12/>)

november 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/11/>)

oktober 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/10/>)

~~september 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/09/>)~~
Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>)

augustus 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/08/>)
over Architectuur en Stedenbouw

juli 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/07/>)

juni 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/06/>)

mei 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/05/>)

april 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/04/>)

maart 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/03/>)

februari 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/02/>)

januari 2021 (<https://harmtilman.nl/2021/01/>)

december 2020 (<https://harmtilman.nl/2020/12/>)

november 2020 (<https://harmtilman.nl/2020/11/>)

mei 2020 (<https://harmtilman.nl/2020/05/>)

februari 2020 (<https://harmtilman.nl/2020/02/>)

september 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/09/>)

augustus 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/08/>)

juli 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/07/>)

juni 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/06/>)

mei 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/05/>)

maart 2019 (<https://harmtilman.nl/2019/03/>)

december 2018 (<https://harmtilman.nl/2018/12/>)

november 2018 (<https://harmtilman.nl/2018/11/>)

~~Harm Tilman (https://harmtilman.nl/)~~

oktober 2018 (https://harmtilman.nl/2018/10/)
september 2018 (https://harmtilman.nl/2018/09/)

juni 2018 (https://harmtilman.nl/2018/06/)

september 2017 (https://harmtilman.nl/2017/09/)

april 2017 (https://harmtilman.nl/2017/04/)

november 2016 (https://harmtilman.nl/2016/11/)

mei 2016 (https://harmtilman.nl/2016/05/)

Harm Tilman

+31653727255 (tel:+31653727255)

info@harmtilman.nl (mailto:info@harmtilman.nl)

Nieuwsbrief

Schrijf je in voor mijn Nieuwsbrief en ontvang regelmatig updates over interessante onderwerpen.

Ik heb het privacybeleid gelezen en ga daarmee akkoord

Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>)

(Lees hier het privacybeleid (<https://harmtilman.nl/privacybeleid/>))

in —

(ht (ht
tp tp
s:/ s:/
/w /t
w wi
w.l tte
in r.c
ke o
di m
n.c /
o H
m ar
/i m
n/ Til
ha m
rm an
-)
til
m
an
-
79
26
60
a/
)

© 2022 Harm Tilman (<https://harmtilman.nl/>)

theme development by Workshop for Web (<http://www.workshopforweb.com/>)